

VPRASANJA NA 'TIGROVNI' SHODNI NISO DOVOLJENA.

SVEDAVSTVA VPRASIVALCA STA POGRABLILA TAKOJ DEKRETI.

Foedali so mu, da ni na javnem shodu.

New York, N. Y. (Fed. Press). — Georges Clemenceau, sloven. ki je to storil Nemčiji v Versailles, kar je Bismarck tam storil Franciji, ko je bil Clemenceau še mlad, se obrača v svojih govorih na Ameriko za pomoč, da pomaga francoskemu militarizmu. Clemenceau je izbral tudi prave ljudi kot pokrovitelje, da govori. Organizacija, ki je spravila Clemenceauja v Ameriko, je poznana pod imenom "Svet za tujezanske razmere". Ta "svet" je doletel Clemenceauja govorniško turo po Ameriki, ki je odklonil dekla "Le Jean Longuet", bivši francoski poslanec, o mirovnem paktu, kateri govori v Ameriki delavcem. Clemenceau pa denarnim vredam in imenitnim.

Kdo je ta "Svet za sunanje razmer"? Članikarji ki moredo vedo, mislijo, da je pametnejše, ako to pridržimo. Kratka izjava "sveta" ni bila organizacija in nima stv v nobeno politično stranko. Ampak "svet" je navadna skupina moči, ki je zainteresirana, da poljudne tujezanske razmere in da se razvije pametna ameriška tujezemska politika.

Ta o pokroviteljih Clemenceauja v Ameriki. Clemenceau niso poslušale ljudske mase v New Yorku. Da je prišel njegov govor v javnost in da ga je čitalo ljudstvo, so skrbeli "New York Times", "The Nation" in "The New Republic".

"Kaj pa je s francosko alijanco s Turčijo?" je vprašal neki Grk na shodu. Komaj je izpustil te besede, sta ga že ugrabila dva krepka detektiva in ga tirala ven na hodnik.

"Hotel sem zastaviti samo par poštenih vprašanj", je Grk povedal detektivoma. "Moji sorodniki so bili ubiti v Smi in 'To ni taven shod', sta odgovorili detetva.

Nihče ne ve, koliko milijard dolarjev je bilo zastopanih na tom shodu, ki je bil "javen". Ako bi bil pri vrstah stal davkar, ko so zapuščali shod in bi poročal o dohodninskem davku, ki so ga plačali poslušalci, bi morala biti za poslušalca cela vrsta strojev za seštevane, da bi bilo mogoče zračunati vsoto, ki so jo plačali na davkih.

Dobrobrčno so se amehljali, ko je Clemenceau izjavil, da ni prišel po denarno pomoč, in poteze na obrazih so se jim razširile, ko je Clemenceau dostavil: "Mi nismo ljudstvo, ki zatajuje svoje dolgeve... Plačali Vas bomo." Vsa časa v svojem govoru je pa Clemenceau trdno tajil francoski imperijalizem in francoski militarizem. Človek, ki je diktiliral Versailleski mir, je občutil potrebo, da je večkrat ponovil v teku svojega govora, da so nameni Francije miroljubni. V ravno isti sapi je pa dejal, da francoski davkoplačevalci plačajo \$43, nemški pa samo \$14. Izjavil je, da Nemci izdelujejo topove in stroje vstopov in v ogromni množini.

"Zopet se pripravljajo za vojno", je obtoževal Clemenceau. Takoj malo kasneje je pa govoril o ligi narodov in dejal je, da je govoril s nekim Slovkom, ki mu je rekel: "Arankajte stvar s Anglijo in mi bomo posegli vmes." In ta Slovok ni bil predsednik Združenih držav. Ravno tako tudi ni bil državni tajnik. Pa tudi višji vladni uradnik ni bil. Bil je bankir. Tako je rekel Clemenceau.

DELAVERO, KI JE HOTEL PREPRAVITI NESEBO, JE BIL VRAČEN NA OBSTO.

Barnesboro, Pa. — (Federated Press). — Pri preiskavi, katero je vodila mrlškoogledna porota o razstrelbi plinov v premogovniku v Spanglerju, kjer je 77 rudarjev izgubilo življenje 6. novembra, je pričal M. Sarnosky, požarni čuvaj, da je večkrat opozoril družbo na plin v jami in končno je bil valed svojega opozarjanja odelovljen. Druga priča Paul Vallala, žigar oče je bil ubit pri razstrelbi, je dejal, da je pred tremi tedni opozoril uradnike družbe, da je plin v jami in da pride nesreča vsakčas, toda niso se zmenili za njegove besede.

CLEMENCEAU ODGOVARJA SENATORJEM.

Tiger primava, da bi rad porinil Ameriko v turški imbroglia.

NEEMKO-RUSKO-TURSKA ALIJANCA JE NERGOVO NOVO STRAŠILO.

Boston, Mass. — Clemenceau je postal previdnejši. Ostre plice iz senata so ga stremile in adaj pazi, kaj govori. To je pokazal v Bostonu, kjer je v petek govoril 'boljšim slojem' v Tremont Temple.

Izjava senatorjev, ki so ga žigosali prejšnji dan, so poparila Tigra in skušal se je oprati. Dejal je, da je čital, kaj sta rekla o njem senatorja Hitchcock in Borah. Ve tudi, da je Hitchcock propadel pri volitvah in ker bo imel dovolj časa po zaključku sedanjega kongresa, gre lahko v Francijo in se prepriča o položaju.

O Borahovi izjavi, da je on (Clemenceau) v glavnem odgovoren za sedanjega ameriškega predsednika, je rekel, da ga "zelo boli". Takaj mu pravijo, da je vzel Nemčiji preveč, v Franciji ga pa napadajo, da je vzel premalo.

"Jaz nisem prišel v Ameriko zato, da povem Američanom, kako naj opravljajo svoje posla," je dejal jeno, a v isti sapi je rekel, da je res prišel zato, da pridobi Združene države za konferenco v Losani v svrhu ispravljanja bližnjevzročnih problemov.

V Losani se rekujejo vprašanja — je dejal — ki so stara že 500 let in na konferenci je dovolj prestopa za Američane, ki naj pomagajo rešiti ta vprašanja in jamčiti s drugimi vred za mir na Blisnjem vzhodu.

Clemenceau je strašil svoje poslušalce s vojno alijanco Nemčije, Rusije in Turčije. Ta "alijanca" mu zdaj ugroža evropski mir — katerega nikjer ni! — ugroža mu demokracijo — katere tudi nikjer ni! — in ugroža ubogo Francijo — ki je danes največja militaristična sila na svetu!

Nato je pripovedoval, kako Nemčija na skrivnem zliha kanone in izdeluje pulke ter strojnece, a katerimi bo oborožila ruske in turške milijone. Poslušalci — vsi iz boljših slojev — so mu vesela vse verjeli in delali Tigru hrupne ovacije.

Washington, D. C. — Borah in drugi senatorji, ki so zadnje okretali Clemenceauja, zdaj se močje na Tigrove opazke glede njihovih izjav.

Izjemo je naredil senator Johnson iz Kalifornije, ki je rekel, da je Clemenceau prišel v Ameriko po sloto za Francijo.

V soboto je bilo uradno naznanjeno, da bo Clemenceau oficilno poganjen v Beli hiši dne 7. decembra. Na pojedino bodo povabljeni vsi tisti prominentni Američani, ki poznajo Tigra osebno. Dali bo med gosti tudi Woodrow Wilson, ni še znano.

FARMAR JE OBSTREHLJ TATU.

Crown Point, Ind. — Edward Elewiler izjavlja, da je oddal strel na Henry Bartletta, ko ga je nasedil pri kraji njegovih kolk na njegovi farmi. Farmarja so aretirali in Bartletta so preprašali v bolnišnico. Njegovo telo je polno svinecnega trna.

KOMPANIJA JE ZAKRIVILA SMRT 77 RUDARJEV.

TAKO JE DOGNALA STVAR MRLŠKO-OGLEDNIŠKA POROTA.

Kompanija je vedela, da se nahaja traskalni plin.

Farmesborough, Pa. — Mrlškoogledniška porota je izrekla, da je kompanija zakrivila smrt sedem in sedemdeset rudarjev v rudniku Reilleyju pri Spanglerju, Pa.

Mrlškoogledniška porota pravi, da je eksplozija nastala iz naslednjih varokov:

Razila se je odprta luč in ravnateljstvo je vedelo, da se je nabral traskalni plin v rudniku, ker ni bilo nastavljenih zadostne ventilacije, ki bi odpravljala nevarni plin iz rudnika. Pravorek zaključuje: "Iz navedenih varokov pronajdemo, da je rudniško ravnanje 'stvo odgovorno za zgoraj imenovano eksplozijo."

M. M. Sarnosky, ki je bil poslan kot plinski nadzornik v rudniku, je pričel, da je večkrat poročal, da se nahaja traskalni plin v rudniku. Kompanija ga je odpustila.

Vprašali so zakaj.

Odgovoril je: "Mislim, da sem napisal preveč poročil v knjigo."

Neka druga priča, Paul Vallala, katerega oče je bil ubit, je pričal, da je tri tedne pred nesrečo obvestil rudniške uradnike, da se v rudniku nahaja preveč plina in da bo nastala eksplozija.

OVACIJA SOCIALISTIČNEGA VODITELJA.

Chicago, Ill. — Čisto na zadnjih straneh, skrito med velikimi trgovskimi oglasi, so prinesli veliki kapitalistični časopisi vest o večerajšem socialističnem shodu v Chicago.

V Ashland Auditoriumu se je abrala velika množica ljudstva in napolnila dvorano do zadnjega kotička, sunaj pa so stali na Ashland bulvardu tisoči, ki niso več imeli prostora v dvorani. Nastopila sta: Jean Longuet, socialistični voditelj Francije in E. Debs, ki je prvič javno nagovoril po svojem okrevanju. Zbrana množica na shodu je priridelja govornikom veliko ovacijo. (Jasneje poročilo o shodu priskamemo prihodnjič. Op. ured.)

BOJ PROTI SUBVENČNI PREDLOGI JE OŽIVEL.

Washington, D. C. — Za republikanske starogardnike v zbornici je bilo veliko presenečenje, ko so demokratje odločili in izvolili republikanskega kongresnika John M. Nelsona iz Wisconsinu, da vodi boj proti subvenčnim predlogi za opozicijo. Nelson je svari voditelje republikanske stranke, ako hočejo obdržati stranko skupaj, da morajo iti k ljudskim masam in ne k profitarjem.

Za njim je govoril demokrat Bankhead iz Alabame. Očrtal je predlogo kot nestvor, ki pomeni, da bodo prejemale podporo kompanije, ki obratujejo ladje v svojo korist. Navedel je Standard Oil kompanijo in United Fruit kompanijo, kateri bosta prejemale po štiri do pet milijonov dolarjev subvencije na leto.

NEWYORSKI GOVERNER JE ZA REPRIZENDUM O OPOFNI VISAČI.

New York, N. Y. — Novo izvoljeni governer Smith priporoča legislaturi, da predloži ljudstvu na splošno glasovanje vprašanje prohibicije.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek jeno, ne bo velike spremembe v temperaturi. Severno zapadni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 38, najnižja 29. Sonce izide ob 6:54, zaide ob 4:21.

NASILJE IZVRŠENO NAD DELAVCI, JE NEKAZNOVANO.

New York, N. Y. — (Federated Press). — American Civil Liberties Union poroča, da je bilo v enindvajsetih mesecih, ki so končali s letošnjim junijem, izvršenih več ko 800 slučajev drhalakega nasilja v Združenih državah. 85 oseb je bilo linčanih, 51 oseb je bilo oamolenih in posutih s kurjnim perjem, 127 oseb je bilo pretepenih in 450 oseb nasilno izgnanih. Med žrtvami je bilo pet žensk, dve zamorki in tri belokolne; ena tretjina vseh je bila zamorec. Od teh nasilnih dejanj gre 53 na račun Ku Kluxa Klana. Najtepeja pa je to, da niti eden izmed teh, ki so izvršili nasilna dejanja, ni bil kaznovan.

ZAKAJ JE BIL MAGON OBDOJEN V JEČO?

TRKO JE ODGOVORITI NA TO VPRASANJE.

Pravega pojasnila ne podaja je razgovor s javnimi uradniki v tej stvari.

Washington, D. C. (Fed. Press. Štabni poročevalci). — Smrt Ricardo Flores Magona, ki je končal svoje življenje v kaznilnici v Leavenworthu, ne obuja prav nobenega kosa in obšalovanja pri justičnem departmentu.

Na predvečer, da se zaslilo priče v kongresu zaradi obtožnega postopanja proti justičnemu tajniku, kateremu se očita favotizem napram vojnim gratarjem, so pokazali nižji uradniki v departmentu, da so zadovoljni, da je soper eden bojevnik za svobodo poginil v ječi.

Članikarjem poročevalcem ni dovoljeno skriti uradnikom glede kriljanja Magona. Ne da bi bilo treba objaviti imena, je mogoče podati javnosti razgovor, ki se je razvil med članikarjem poročevalcem in tremi uradniki Daughertyjevega departmenta.

"Ali ste prejeli poročilo o Magonovi smrti?"

"Ne, toda rečem vam, da je bil nevaren anarhist."

"Zakaj pa je bil zaprt?"

"Zaradi zarote, da se obstrulira vojna."

"Vi menite zaradi tega, ker je povedal svoje mnenje?"

"Njega niso poslali v ječo zaradi njegovega mnenja. Ampak zaradi stvari, ki jih je pisal v svojem listu."

Torej ni izvršil nobenega zločina dejanja?"

"Oh, on je bil anarhist. On prizna, da je bil anarhist."

"In zaradi tega so mu dali eden in dvajset let ječe? Emma Goldman in Alexander Berkman sta bila tudi anarhisti. Na koliko sta bila onadva obsojena?"

"Ne spominjam se."

"Ali niso Magon in njegovi prijatelji skušali, da se oprosti, ker je bolan?"

"Da, toda poročila so se glasila, da je dobrega zdravlja. Poročilo kaznilniškega zdravnika je potrdil neki drugi zdravnik, dr. Longworth v Leavenworthu."

"Vi menite, da sploh ni bil bolan do njegove smrti?"

"Ne, da bi jaz vedel, poročil se nisem prejel."

"Ali napravite poročilo o stvari?"

"Zakaj? Človek je mrtov. S tem je zadeva končana. Veliko ljudi umrje v ječi."

Charles W. Morse ni umri v ječi, pridobil je Harry M. Daughertyja, da je opisal njegovo "fatalno" bolezen v Beli hiši in je bil hitro pomilosten zaradi njegovih finančnih sleparij. Časnikarjem poročevalcem je to znano, pa tega ne omenjajo justičnemu departmentu.

Tukaj občutijo, da je prijateljstvo Oregonu, predsednika Mehike in izredna šelja Mehike, da se Magon pomilosti in pošlje domov, zapeljalo Magonovo usodo. Magon je zagovarjal delavstvo in vstopodjelniki so želeli njegovo pogubo, položaj naše diplomacije je tak, da je Magon postal dvakrat politični ječnik. Kyrreaga smrt povzroča veselje na višjih kmetih.

BALKANSKA ENTENTA ZABODENA PRED PORODOM.

Stambulinski in Venizelos sta se spila v Losani; Anglija išče kontrole Dardanel.

RUSI IN TURKI V ENOTNI FRONTI.

Lausane, Švica, 25. nov. — Dva zelo važna dogodka označujeta večerajšjo sejo mirovne konference.

Prvi je, da s balkansko entento najbrž ne bo nič. Bolgarija in Grčija sta se spili zaradi izhodišča do morja v Dedeagaču. Drugi je, da je Anglija pokazala, da namerava stalno kontrolirati morsko ožino v Dardanelah in Bosporu. Posledice teh dveh kriz sta lahko tako dalekosežne, da mogoče razbijajo konference.

Sinočas uradno poročilo konferenčnega odbora za publiciteto prikrija krizo na konferenci in omenja le, da se je Bolgarija "rezervirala" s oslom na vprašanje izhodišča do morja. Toda delegatje, ki nimajo ključavne na uatih, so izblebetali čisto vse, kaj se je govorilo na večerajšnjima sejanu.

Spor med Grčijo in Bolgarijo je prišel, ko je Curzonov pododsek za meje vzhodne Tracije sklenil, na naj bo Dedeagač prosta luka pod kontrole mešane komisije. To je bilo sklenjeno na zahtevo Venizelosa, zastopnika Grške. Stambulinski je takoj protestiral, rekoč, da ta sklep ne pomeni nič za Bolgarijo. Zelenica, ki vodi v Dedeagač in katera ima slukiti za prsto pot Bolgarov do morja, mora biti pod kontrolo bolgarske vlade, drugače ni to nobena presta pot; niti toliko ni ta pot vredna kolikor je uradna pot za letalo.

Venizelos je ravnal in nastopal poželj Stambulinskemu. Dejal je, da prosta luka mora biti pod kontrolo mešane zavezniške komisije. Stambulinski je nato dejal, da se ton Venizelosovega govora dokazuje, kakšno "pravico" bi Bolgarija imela do luke, katere bi kontrolirala Grčija s mešano komisijo vred. Stambulinski je formalno vložil svoj pridržek proti temu zaključku.

Imeti paša je pa vložil pridržek proti sklepu, da se pas ozemlja, širok 60 kilometrov, med evropako Turčijo in njenimi sosedi od Črne do Egejskega morja demilitarizira. Odelek, ki je naredil ta sklep, je odgovil našt na garancije v slučaju kršenja nevtiralnosti tega pasa. Našt je bil odgođen na sugestijo lorda Curzona, ki je namignil, da Anglija zahteva enak nevtiralni pas na azijski strani Dardanel in naokrog Bospora s Carigradom vred in ko pride ta stvar na dnevni red, so lahko razpravlja o načrtu za vse ta pase.

S tem je poročilo prišlo na dan, da ima Anglija načrt za trajno kontrolo turške morske ožine, kjer miali utvariti svoj novi Gibraltar. Ker ima Anglija največje mornarico, bo lahko dominirala Dardanele kot ena "glavnih garancijskih sil". Ta načrt Anglije mogoče razbije konference, kajti Turčija in Rusija sta absolutno proti temu. Francozi in Italijani tudi majejo s glavami.

Turkom je dobrodošel spor med Bolgarijo in Grčijo. Stambulinski je tudi dejal, da Bolgarija ni edina s Jugoslavijo, Rumunijo in Grško glede pogojev bližnjevztočnega mira.

Odlok entente, da se vrši zaradi Dardanel posebna konference, je bil spremljen in dardanelsko vprašanje se bo ravnalo na mirovni konferenci. Stvar je v rokah glavne komisije, ki se peča s vojaškimi in teritorialnimi zadevami. To pomeni, da bodo Rusi povabljeni na seje te komisije.

Ruski zastopnik Mehislav Vorovskij, ki zastaja samo "opazuje" konference, dokler ne pridejo Clécin, Rakovskij in Midvani v Lausanne, ima dnevne sestanke s Turki. Včeraj je dejal v intervjuvu, da je ententa naredila dobro, solidno fronto proti Turčiji in Rusiji na konferenci; dolžnost zadnjih dveh torej je, da se postavita v enotno nasprotno fronto. Trajni mir brez Rusije ne moremo.

BELA VRANA MED DUHOVNIMI; KOLIKO ČASA OBTANE NA SVOJEM MESTU?

Laurel, Mont. — (Fed. Press.) — Rev. Shevlin, župnik tukajšnje katoliške cerkve sv. Antona, je objavil pismo, ki ga je pisal v zadevi stavke železniških delavcev pri Great Northern. V pismu pravi: "Veseli me, da niti eden delavec med mojimi župljani ni bil stavkovec. Naj bodo katoličani v Laurelu kakršnikoli, tega se ne more reči o njih, da so izdali svoje tovarile v boju in se pridružili nizkotni sodrgi, katere pa pravici zasluži ime skeb. Ponosen sem na naše delavce, s katerimi sem s srcem in s dušo do konca."

HERRINSKA POROTA PRIDE V DECEMBRU.

Zagovornišvo ima osem porotnikov, obe stranki pa štiri.

OPERATORJI HUEKAKO FARMARJE.

Marion, Ill. — (Feder. Press.) — Porota, ki ima odločiti usodo petih rudarjev — obtoženih je 77 — ki se bodo zagovarjali zaradi krvoprelitja v Herrinu tekom stavke dne 22. junija, bo mogoče izbrana v sedetku decembra.

Obe stranki — državno pravdnitvo in zagovornitvo — sta sprejeli štiri porotnike, zagovornitvo je pa sedovoljno še s drugimi štirimi; ako tolikštevilo sprejme še te, bodo ostali štirje kmalu izbrani.

Zdaj nastopajo večinoma farfarji kot izrebauch. Izpraševanje farmarjev je pokazalo, da so lastniki rudnikov razširili med nje pamflet, ki na ramam napada rudarje in njih organizacijo. Pamflet je bil poslan po pošti na vsa farmarje v okraju Williamson s očitilnim namenom, da jih nahajake proti obtoženem.

Pamflet se med drugim čita: "Ta organiziran umor ameriških državljanov je posledica dela podružnice Združenih ameriških rudarjev, katere hoče imeti absolutno kontrole in stati nad zakon okraja Williamson, država in vse dežele. Bila je anarhija; bil je slošinski napad na temeljne principe, na katerih je zgrajena naša vlada."

Pamflet je tiskan na dobrem papirju in s velikimi črkami, tako da ga farmar lahko čita pri slabo brileci svetilki.

POTANE V JUŽNEM ILLINOISU.

St. Louis, Mo. — Močne potresne sunke je bilo čuti tu, v bližnjem južnem Illinoisu, zapadni Indiani in zapadnem Kentuckiju sinoč ob 9:30. Po nekaterih krajih so pobite šipe in je več poškodb na posopjih, posebno dimniki so se v več krajih skoraj pri saki hiši podrli.

SIVSI ŽUPNIK JE OBESIL 28 DRUGEGA ZLOČINCA.

Fort Madison, Ia. — V državni ječi so obesili Orris Crussa. Bil je spoznan krivim, da je umoril branjevca George A. Fiedleka v Des Moinesu. Njegovega tovarila pri umoru Eugene Weekas so obesili pred deset tedni. Justifikacija je izvršil šerif Robb, ki je v vojnem času služil kot vojaški kaplan in je bil župnik pri Urbandalski svetski cerkvi, preden je postal šerif.

mogoč. Rusija je zainteresirana v ožino in Balkan, kajti zavezniško-balkanski blok je naperjen napol proti Turčiji in napol proti Rusiji. Rusija zahteva, da Turčija kontrolira svoje prirodne zaklade in podpira njene zahteve za odpravo kapitulacij, ki dajejo Turčiji pet-šest vazalne države. Vorovskij nima nič proti temu, če Američani dobe železnika in oljne koncesije na Turškem; Rusija ima dovolj svojega olja in se potrebuje turškega. Ako Amerika dobro pretehta nakane entente, mora spoznati, da so njeni interesi identični s interesi Rusije na Blisnjem vzhodu in na njeno korist bo, če malo stopi ententi na prste.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inopostavo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posrvite jo pravilno, da se vam ne utavi list.

ZLOČINSKI SISTEM USTVARJA ZLOČINCE NAJGRŠE VRSTE.

Pred par tedni je v Bostonu pričal na sodišču človek, da je dal odvesti eden in dvajset let starega dekleta v norišnico, da ne izgubi svojega zaslužka kot varuh, ako se dekle poroči.

V blaznico so oddali dekleta v marcu 1921. Njen varuh William F. Jardine se je bal, da dekle ne poroči Willard Newalla, dijaka, ki je študiral tehniko. Stariši so zapustili dekletu premoženje, ki ga je upravljala Jardine.

Ta človeška duševna pokveka je pričala, da je bila dekle duševno zdrava, ko so jo oddali v McLeanov zavod za umobolne v Waverlyju, Mass., toda zdaj se ji je omražil um.

Niš čudnega! Zaprla so jo med norce, ravnali so z njo kot z blazno ženo, prepovedali so ji najbrž vse stike z zunanjim svetom in najbrž so jo tudi mučili, kot je v navadi, da ravnajo z norci. V takih razmerah se mora vsakemu človeku omračiti duh in čudež bi bil, ako bi človek v takih razmerah ostal zdrav na duhu.

Vprašanje je pa pred nami, zakaj je bil izvršen ta zločin nad ubogim dekletom? Zaradi denarja! Njen nič vredni varuh se je bal, da izgubi zaslužek kot varuh, ker je upravljala njeno premoženje. Ali sam ni mogel izvršiti tega zločina. Z njim so morali biti v zvezi uradniki in uslužbenci v azilu. Zakaj so oni pomagali izvršiti ta zločin?

Zdravnik je moral vedeti, da ima pred sabo duševno zdravega dekleta, ko jo je proglasil za umobolno. Ravno tako so vedeli uslužbenci, da nimajo pred sabo umobolne osebe, saj niso bili novinci v umobolnici. In vendar so pomagali pri zločinu!

Čedni varuh je najbrž z denarjem zamašil usta onim, ki bi lahko rekli, da je dekle zdrava na umu, da so molčali.

Kaj je človek, ki je drugega človeka umoril na duhu? Zakon ne pravi, da je morilec. Sploh nobena postava ne pove, kako naj se imenuje človek, ki je izvršil hujši zločin od umora. Morilec umori svojo žrtev in trpljenje žrtve je navadno kratko. Človek, ki spravi na umu zdravega človeka v norišnico z namenom, da se polasti njegovega denarja in da njegova žrtev izgubi zdravo pamet in preživi vse svoje življenje, ki traja mogoče še par desetletij, je izvršil grši zločin, kot roparski morilec.

Roparski morilec je iz lakomnosti po denarju umoril človeka. Vzel mu je življenje. In tak človek je iz istega namena umoril človeka na duhu, kar je veliko huje kot smrt.

Mogoče ni to prvi slučaj, ki se je dogodil v Ameriki in mogoče ne bo tudi zadnji. Ampak ta dogodek govori jasno kot bel dan, da je skrajni čas, da se nekaj ukrene za preprečenje takih zločinov kot je bil izvršen na Dorotheji Gordon. Dogodek samnasebi pa govori, kako gnala je današnja človeška družba in kakšne zločince producira sedanji sistem. Naši potomci se bodo zgražali nad sistemom, ki je ustvarjal razmere, da so bili taki zločini mogoči.

KDO IMA IZGUBO, AKO MORAJO OTROCI NA DELO MESTO V ŠOLO.

Ako morajo otroci na delo, preden so stari šestnajst let, imata izgubo otrok in človeška družba. Profit od tega ima le odjetnik, ki navadno take otroke sramotno nizko plačuje za njih delo.

Ako gre otrok na delo pred šestnajstim letom, tedaj nima dosti izobraževalne podlage, da zapopade dolžnosti, ki mu jih nakladata delo in država kot bodočemu državljanu. Prezgodnje delo razvije pri otroku izredne in škodljive navade, ki bi izostale, ako bi otrok do šestnajstega leta pohajal v šolo.

Kar otrok pridobi v zgodnji mladosti na izobrazbi, mu služi za podlago, na katero gradi, ko se razvije v mladostnika in kasneje v moža. Ako mora otrok v zgodnji mladosti na delo, dostikrat otrpnejo v njem vse njegove dobre lastnosti in se nikdar več v njem ne obude, kajti delo v tovarnah je monotono, mukotrpno in duha moreče. Otrok, ki je hodil do šestnajstega leta v šolo, zapopade veliko hitreje ročno delo in se mu lažje priuči, kot otrok, ki je prišel delati, še preden je bila star štirinajst let. Med otroci so seveda izjeme, ali vprav te izjeme potrjuje, da je pravilo pravilno. In če je otrok v mladosti bil zamorjen, da ni mogel razviti svojih talentov, ima od tega škodo tudi človeška družba.

Prve človeške iznajdbe.

(Nadaljevanje.)

Zdaj je pa ogenj naenkrat postal njegov največji prijatelj, do brotnik in zaščitnik!

Kruto, dolga zima je učila človeka spoznavati skrivnosti narave. Ogenj ga je grel v najhujši zimi. To je bilo prvo spoznanje. In do takrat sta bila človek in ogenj dva neločljiva zveznika, ki sta skupaj bivala in skupaj potovala iz kraja v kraj. Ko si je človek osvojil ogenj, je položil temelj svoji kulturi in industriji. To je bilo eno njegovih največjih odkritij. Vse drugo — peka, kuha, taljenje rude itd. — je sledilo logično drugo drugemu. Ogenj je bil začetnik religije. Ogenj mu je bil otrok solncea, prvo in največje božanstvo.

Ogenj je dal človeku prvi stalni dom, ognjišče. Prej se je klatil iz krajev kraj in prespal je noč, kjer je oblekal utrjen in kjer je bil varen pred zvermi. Ko je dobil ogenj, je bilo drugače. Ogenj se ni dal zlahka prenehati nalog. Treba ga je bilo skrbno čuvati, da ni ugasnil. Lahko se sklepa, da je človek rabil ogenj stoletja in stoletja predno ga je znal sam narediti z drgnjenjem mehkega in trdega lesa in kresanjem ob kamen. Narediti ogenj v tistih časih je bila velika težava. Zato so ga čuvali in to delo so l-mele žene. Spomin na to delo se je ohranil stoletja in še stari Rimljani so imeli posebne duhovnice, takozvane Vestalinke, ki so čuvale ogenj. Ta navada je bila tudi pri starih Grkih, Indijcih in drugih narodih.

Ogenj pa ni dal človeku le gorke in stalnega doma, marveč ga je varoval pred zvermi. Divje živali se boje ognja in zlasti ponoči in to je bilo človeku v veliko korist. Dočim so pa bile zveri človekov sovražniki, so bile obnem njegovo največje bogastvo in užitje. V ledeni dobi je bilo živalsko meso menda njegova edina hrana. Tedaj je postal ubijalec in mesojedeč; še več, postal je — kanibal. Jedel je živalsko in človeško meso. Neandertalski človek, ki je živel nekako v tretji leseni dobi in čigar ostanke so se našli tudi v Krapini na Hrvaškem, je bil ljudstvo.

Človek je imel mnogo koristi od zveri. Njih meso je pojedel, ko je porabil za ogrinjalo čez svoje nogo telo, iz kosti, zobovja in rogov je delal drobtine in lepoticje in mast je imel za razsvetljavo. Ravnotako se je okoristil z ribami. Ampak to je bilo že pozneje. Prvo njegovo orodje in orožje je bil neobdelan, od narave uglajen kamen.

Ko se je torej belopolni človek, katerega je potrkala ledena doba, podal na dolgo pot civilizacije, je bil lovec in ubijalec, kanibal. Ubijal je za potrebo in zabavo. To so delali možiki, žene so pa vrgale deco in pazile na ogenj. Prva ognjišča pod milim nebom so bila kmalu nezadostljiva. Tudi najbolj skrito zavetišče pod ven strlečo skalo ni moglo obvarovati ljudi, silnega njeza in stranske burje, ki je tulila tiste dni po Evropi, pokriti s snegom in ledom. Tedaj se je človek zatekel v šolo k zverem. Videli je medveda-brlogarja, ki je ušel pred njim v votlino. Človek je šel za njim in videl prijetno podzemeljsko bivališče, v katerem ni bilo snega ne ledu. Ubil ali izgnal je medveda in se sam nastanil v brlogu.

To je bil drugi veliki napredek divjega človeka. Skril se je pod zemljo in je bil na varnem pred zvermi in mrazom. Tisoletja je živel v jamah, ki jih je bila naredila priroda. Skoro vse velike podzemeljske votline v Franciji, Španiji, Italiji, Nemčiji, na Krasi in Čerkem, ki se niso zasule in katere so bile preiskane, hranijo ostanke jamskega človeka iz ledene dobe. Ostal je v jamah še tisoletja pozneje, ko so najprej stepe in potem gozdovi pokrili Evropo. Takozvani Kromagnonci, ki so živeli pred kakimi 40.000 leti, so še bivali v votlinah v Franciji.

Ko se je človek ustanovil pod zemljo, je pričela sanj doba primitivne industrije in kulture. Prišel je delati orodje iz kosti velikega mamuta, dlakavega nosoročca in severnega jelena. Začel je razvijati svoj jezik. Poprej ni imel jezika. Par glasov, ki so pomenili nevarnost, jed in spolni nagon, je bilo vse. Prišel je razmišljati bolj globoko in dobiati zmisel o naravnih prikaznih. Omenili smo že, da so žene negovale ogenj, da ni ugasnil. Francoski učenjaki, ki raziskuje-

je in študirajo življenje primitivnega človeka, pripisujejo ženi tudi vse večje elementarne iznajdbe in odkritja. Dr. Letillon na sorbonski univerzi v Parizu je napisal dolgo razpravo, v kateri trdi, da se mora sedanja civilizacija zahvaliti jamski ženi za napredek človeštva v tistih časih, ki je bil podlaga prvi civilizaciji. Njegova razprava se opira na najdbe v votlinah, ki predstavljajo ne le orodje iz kamna in kosti, temveč tudi slike na skalnatih stenah. Jamski človek na Francoskem je že bil slikar, umetnik. Ampak ta slikar je bila jamska žena po mnenju teh učenjakov.

Žena je bila vedno doma v brlogu. To je bilo njevo dom. Žena je morala skrbeti za otroke, katerih je bila navadno polna jama. Možki se ni brigal za otroke. Očetovskega instinkta ni poznal, ker takrat sploh še ni bilo očetovstva v današnjem smislu. Vsi možiki v eni skupini so bili očetje in nihče ni mogel povedati, kateri je njegov otrok. Otroci so poznali le mater in rod je šel po materi. Mati je bila gospodar svoje družine, ne pa mož. Žena se je sicer zavedala kakor v megli, da možiki ima nekaj opraviti z rodovitno otrok, toda možke so se ravno toliko brigali za deco kakor za mlade medvede, katerim so ubili mater. Vsa skrb za mladino je v sila na ženi. Mož je bil lovec, ubijalec; to je bilo vse njegovo opravilo. Ko se je nasitil in napil vode, ter zadostil svojemu nagonu, je bil zadovoljen. Žena pa tu di ni zahtevala drugega od moža, kakor da ji je prinesel hrane, katero je potem delila z otroci. Kadar je prinesel ubito žival ali ribe, je storil svojo dolžnost. Ako se ni vrnil s lova ali iz boja, ga je žena hitro pozabila; saj so bili drugi.

Žena je pa imela instinktivno ljubezen do svojih otrok in zato si je vedno belila glavo, kako jih ohrani in jim izboljša življenje, dokler ne odrastejo. "In zato je žena — piše dr. Pierre Letillon — ne pa možki osvobodila človeštvo borne eksistence od rok do ust, učila ga, kako se pa je treba zavarovati pred gladom, spoznala vremenske spremembe in letne čase, imela ribjo mrežo in paši za živali, gorko obleko za pozimi in pričela kupiti živila za slabe čase. Vse to je delala za ohrano svojih otrok. Natura je naložila ženi breme rodenja in Natura je je navdala s plamenom materinske ljubezni, iz tega plamena je pa vzniknil instinkt, da je neprestano stremela za tem, da naredi svojo deco zadovoljno in srečno."

Zanimivo je čitati, kako dr. Letillon opisuje iznajdbe primitivne žene. Divja žena je sicer bila veliko krepkejša in močnejša od svoje sedanje potomke, ali tako močna ni bila kot možiki; zato je morala gledati, da na drugi način nadvlada močnejšega sovražnika. Ker je bila vedno v jami pri otrocih, je imela več časa za razmišljanje in poskušanje. Tam so obležale ogolodane kosti, odbiti rogovi, zobovje in skodeliče školjk. Košeno orodje je bilo njeno delo, ravnotako košeno igle. Odprta školjka je bila prva posoda za vodo in morda tudi človeška lobanja. V kotu je gorel ogenj. Nekega dne je žena polagala razbite kosti na ogenj in pri tem se je spekla. Zanesla je prste v usta — kakor je še danes prirojena navada — in polizala ocvrto mast živalske kosti, katere se je držala njenih rok. Ko je to ponovila, je okusila, da pečeno meso diši bolje kakor surovo. Od tedaj so jamski ljudje jedli pečenko. Nekega dne je zavrela mastna voda v lobanji, ki je bila preblizu ognja. Ko je žena okusila to vodo, je imela prvo juho. Bil je začetek kuhanja.

Žena je videla v kotu votline pajčevino, v katero se je ušla muha. Nedvomno ji je to dalo idejo mreže, v katero se lahko ujame riba v bližnji reki ali jezuru. Videla je mamuta ali medveda, ki se je mučil v grabnu, v katerem je padel po nesreči. Posledica je bila, da so divjaki izkopali jama, jo pokrili z vejami in listjem in v njej so ujeli mamuta ter ga s lahko potjo pobili. Videla je ptico, ki je frfotal v nitih divje trte; iz tega je prišla zanaka. Dojenček je brcal na blatnih tleh, ker ga je zeblo. Bil je nag. Žena je vzela živalsko kožo in jo razrezala. Dobila je primeren kos za dojenčka, toda otrok je brcal in vrgel kožo s sebe. Kako speti kožo, da bo stala na njem? Instinktivno je vzela kožo in si je ovila okrog roke. Videla je drobno luknjico, katero je nare-

dil trn in se spomnila, kako čvrsta je trn držal kožo skupaj. Zakaj se ne bi poslužila trna? Vzela je trn in spela kožo na otroku. Držalo je. Tako je bila iznajdena igla.

Na ta način se je pojavila cela vrsta primitivnih iznajdb, ki so se neprestano boljale. Lok in palica je bržkone tudi iznajdba žene. Ravnotako prva prstena posoda. Ljubo je bil njeno delo: nabiranje živalskih in človeških zob in školjk ter drobnih pisanih kamenčkov na nit. Tak list je bil tudi prvi denar primitivnega človeka.

(Konec prihodnjih).

ZYONIMIR KOSEM:

Boj za pravico.

Kar se kladi po svetu volkov, so se sešli v skrito dolino na posvetovanje, kako bi zvalili medse kolikor mogoče veliko živali, da bi se enkrat pošteno odtežali. Naglo se domenijo in razpošljejo na vse strani odposlance s prijaznimi vabilili, češ, da naj vse, kar leze in gre, pride na zborovanje v dolino, kjer bodo sklepali skupno o varstvu in pravicah živalstva. Sredi doline napravijo iz kamena velik oder, dolino samo zastražijo s najboljšimi krivolomci četami, ki so poskrilejo previdno po gošči — starejši volkovi, prireditelji svijače, pa se razpostavijo dostojanstveno in resno okrog odra in gledajo zadovoljno, kako se vale v dolino množice živali, od majhne miške do visokega jelena.

Ko je dolina polna, stopi na oder predsednik, najstarejši izmed vseh volkov, častiljiv v svojih kretanjih in izmučen od potovanja in večnega klanja, pregleda s bistrimi očmi izbrane živali in reče:

"Veseli me, da ste prišli v tako obilnem številu, gospoda moja! Kar zadržaja mojemu sreč hude rane, je samo to, da so ostale ovce in jagnjeta doma; moji sovražniki, nasprotniki moji in vsakega napredka! Tem toplejša zahvala vsem drugim, da ste izpolnili svojo dolžnost. Zbrali smo se, da se pomenimo, kako bi prišli do svojih pravic, kako bi najuspešneje delovali za blagostanje zatirane in preganjane živalstva. — Bratje, moja beseda je ta: Vsi v skupen boj, v boj za pravico! To bodi prva točka, ki jo predlagam na tem zborovanju. Drugo in nadaljne točke odločite vi, cenjeni zborovalci!"

Koza pred odrom iztegne vrat in zamekeče:

"Ampak stric volk — kako naj odločujemo, ko skupščina ni popolnoštevilna? Ne spodobi se in ne bilo bi pravično, da bi odločevali o tako važnih vprašanjih brez ovac in jagnjet."

Volk reče:

"Koza, ti imaš urne pete, ti skoči domov in povej ovcam in jagnjetom, naj pridejo takoj na zborovanje. Vabilom mojih odposlancev se niso odzvale — mogoče pridejo s teboj."

Koza steče iz doline in se kmalu vrne: a — sama.

"No, kje imaš ovce in jagnjeta?"

In koza zamekeče:

"Stric volk — ovce in jagnjeta nočejo priti na zborovanje. Povedala sem jim, da je prva točka, če sklenjena, pa mi je reklo — poslušajte! — najmlajše jagnje: Boj za pravico — to je lepa beseda, lepa točka. Druga beseda, druga točka je pa ta: Najprej naj volkovi prične s pravico sami pri sebi, naj sami pokažejo za dejanjem, da so za pravico — potem šele naj kličejo druge živali na zborovanje. Dokler pa bodo samo govorili o boju za pravico, pri tem pa vneto morili in preganjali ovce in jagnjeta, dotlej naj nikar ne vabijo ove in jagnjet k sebi, naj jih ne kličejo v svoje zborovanje. — Tako mi je odgovorilo najmlajše jagnje, stric volk."

Volk zatuli — znamenje strahu za klanje — in plane z odra: "Pričnimo z bojem za pravico, še danes — opravili bomo tudi brez ovac in jagnjet — tudi brez njih bo pojedina imenitna — vi tepel, ki ste zašli v našo past —!"

In najprej pograbljuje kožo in jo raztrga, straže pa bruhnejo iz gošče, obkolijo okrog odra zgetene presenečene živali in jih podavil vse do zadnje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Auburn, Ill. — Vaš dopis je uredništvo prebralo v uredništvu št. 22. novembra. — Pozdravi!

ŽELEZNIŠKI IN MORJARI SKI NASTAVLJENCI ZARTE VAJO POVIŠANJE.

Chicago, Ill. — Ko je zadnji četrtletni imel sejo železniški delavski odbor v Chicagu, da zasliši aplikacije Bratovštine železniških in ladijskih nastavljenecv, delavcev v skladiščih, ekspedientov in postajskih uslužbencev za povišanje mezd, je dr. Chas. P. Neil, prejšnji zvezni delavski komisar, zastopajoč železniške družbe na jugu, vložil formalni protest Mobile in Ohio železniške družbe proti takemu zaslišanju. Izjavil je, da odbor nima pravice odločati v tem slučaju, češ, da nastavljenecv se niso poslužili pri tem prave poti kot jo zahteva zakon. Sklepeval se je na to, da so železniški podjetniki hoteli priznati staro mezdo do 1. avgusta, železniški delavski odbor pa je hotel drugo mezdno lestvico za 1. julijem. Dne 9. avgusta so železniški uradniki in drugi nastavljenecv pripravljali apel na železniški odbor za povišanje njihovih plač. To je bilo ob času, ko so železniški uradniki šli v vrhnjih delavskih oblačilih v železniške delavnice in nadomeščali stavkajoče železničarje.

F. H. Fitzgerald je zastopal Bratovščino železniških in morjarskih nastavljenecv in pobijal v govoru Neila in rekel, če bi bila Mobile in Ohio železniška družba pripravljena sklepati separatno pogodbo s Bratovščino, katere je on voditelj, bi pa bilo to istotako proti zakonom. Dr. Neil je bil odločno proti, da bi bila uveljavljena aplikacija nastavljenecv za povišanje plače, češ, da je družba, ki jo on zastopa radi stavke tako izčrpana, da bi ji bilo nemogoče povišati plače.

Poročilo je prišlo, da protestirajo tudi Pennsylvanska železniška družba proti odobrenju povišane plače članom Bratovštine železniških in morjarskih nastavljenecv. Člani bratovštine so vložili še več pritožb radi kršenja zakonov po železniških podjetnikih in krivičnega ravnanja z delavci. Predvsem odločno zahtevajo, da jim železniške družbe priznajo vse pravice, ki jim jih jamči unija in poviša v taki dragini mnogo preniska meza. Predsednik Hooper je obljubil, da bo odbor nadaljeval s preiskovanjem.

OBDOVANJE HARDINGA ZA RADI MAGONOVE SMRTI.

Chicago, Ill. — (Feder. Press.) — Generalni obrambni odbor, čigar naloga je, delati za pomilostenje političnih jetnikov v Združenih državah, je ob priliki smrti Ricarda Floresa Magona, mehiškega političnega jetnika, ki je izdahnul zadnji teden v zvezni ječi v Leavenworthu, Kans., brzojavil predsedniku Hardingu, da je njegova administracija odgovorna za Magonovo smrt.

Odbor obtožuje Hardinga, da je pustil Magona umreti v ječi kljub neštetim apelom, da ga naj izpusti, ker je na smrt bolan. Vse prošnje prijateljev jetnika, da naj vlada dovolj znanjem zdravniku preiskati Magona, so bile zastoj; jetniški zdravnik je pa izjavil, da Magon ni nevarno bolan!

V isti ječi se nahaja tudi Magonov rojak in somišljenik Librado Rivera, ki je tudi bolan na tuberkulozi. Ravnotako sta bolna Caesar Tahib in Edward Quigley, člana I. W. W. — "Ali boste pustili tudi te umreti na ta način kot je Magon?" vprašuje Obrambni odbor Hardinga.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Ameriška unija za civilne svobodščine je poslala Hardingu protest, ker ni hotel pomilostiti Magona, temveč je pustil, da je v ječi umrl.

LLOYD JE KNJIČNAR V KAZNILNICI.

Joliet, Ill. — William Bros Lloyd, komunist-milionar bo opravil službo knjičničarja v tuzaknji državni kaznilnici.

PETICIJE ZA TOČENJE VINA IN PIVA PREDLOŽENE KON- GRESU.

Washington, D. C. — Kongresnik Kahn iz Kalifornije je predložil kongresu 4.716 peticij za točenje piva in vina.

Ali hoteli znati pravilno pisati čitat angleško? Naroči si "Slovensko-anglško slovarico", katere je izdala in ima na prodaj Kajtševna matice S. H. P. J.

KDAJ BO PRIZNANA SOVJETSKA RUSIJA?

KADAR JO BODO POTREBNA ZAPADNE EVROPEJSKE SILE.

Dogodki na konferenci v Lausani tako govore.

Washington, D. C. (Federated Press). — Amerika se je v Lausani dne 21. novembra usedla s Rusijo vred k mizi, da napravi mir. Ameriški delegat Richard Washburn Child je oficijelen delegat, ruski delegat Ismet paša je neoficijelni delegat. Prvi nima glasu, drugi ga ima. Tako je moderna diplomacija, pri kateri pa trpe Združene države, kadar se srečajo s Rusijo.

Tukajšnji diplomatje so pričeli, da je Turčija, rojena iz pepela poraza in zahtevajoč svojo neodvisnost, odgovor Rusije na politiko izolacije, ki so jo vsilili Slovanom od leta 1917. Rusko orožje, municija, navdušenje in strategija so povzročili, da se je Turčija vrnila in da so zahteve, ki jih predlaga Ismet paša, bile izdelane na konferenci v Moskvi.

Domači in tuji diplomatje pravijo, da ni pravo mesto Lausana ali Carigrad, v katerem naj se argumentira proti Turčiji, ampak pravo mesto je Moskva. Nekateri ameriški krogi obkrožajo, da se Združene države niso poslužile prave prilike, katerih je bilo več, in vpostavile prijateljske stike s Rusijo.

Razmere so danes take, ako se napove vojna Turčiji, da tak čin pomeni približanje vojne s Rusijo. Vojna s Turčijo bi bila zelo blizu, ako bi ne bilo tudi vojne s Rusijo. Zaprane sile so pa vojne s Rusijo site, saj sedaj so jo site.

Geolo imperijalizma je, ako vojna ponesreči, tedaj se preizkusi diplomacija. Vojna proti Rusiji je ponesrečila, na diplomatičnem polju je pa Rusija uganila za zapadne sile in Ameriko, ker so se same izključile iz Rusije. Njih zmote so povzročile, da se je Turčija vrnila pojačana, ki so jo hoteli ponižati in razdeliti. In ta Turčija uživa prijateljstvo Rusije.

Pisali smo že enkrat preje, da bo Rusija priznana, kadar bo Rusija nekaj imela, kar sile ne morejo dobiti brez nje. Sedanji vpliv Rusije na Turčijo je ustvaril take razmere, ki spremenijo položaj. Ako Turki ostanejo trdni na konferenci v Lausani, podpirani od Rusije, tedaj prihaja čas, da ena ali več evropskih sil prizna Moskvo.

Združene države niso popolnoma proste tega pritiska. Amerika ne mara izgubiti svojih mislonarjev in posebnih privilegijev v Turčiji. Zahteva, ki jo je v tej stvari predložil Ismet paša, je v resnici ruska zahteva. Ak se doseže Rusija, tedaj bi se Turci podali.

Seveda so razne sile, ki delajo nasproti sporazumu. A ravno tako so druge sile na delu, ki so za sporazum.

Neki precedent dela tudi preglavice državnemu tajniku, ker je bilo dovoljeno zaseči sovjetski denar, ko Moskva ni bila priznana v tej deželi. Zaseženje mehiške lastnine v New Yorku je povzročilo zelo neprijetno urico državnemu tajniku. Zdjaj se čuti koliko sitnosti se še bo rodilo iz tega precedentu in kako bo nagajalo diplomatičnem načrtom.

DAVIS JE OBSODIL KANZASKI INDUSTRIJSKI ZAKON.

Pittsburg, Kans. — Jonathan M. Davis je govoril pred delavci in biznismani in je obljubil, da bo delal za preklic kansskega industrijskega zakona.

Povdarjal je, da je zakon v protislovju s glavnim principom vlade in zaradi tega ga je treba odpraviti. Dalje zakon povzroča stroške, nima nobene vrednosti in kaže tendence, da postane noga metna žoga v politiki.

NAVELIČALA SE JE STRADANJA.

Skowhegan, Me. — Mrs. Berta Cole Briton je proglasila zase dne 13. novembra gladovni štrajk, da zopet pridobi ljubezen svojega moža, ki je vložil tožbo za zakonsko ločitev. Spomala je, da stavka ne učinkuje na njenega soproga, kot si je želela, pa jo je odpovedala. Izjavila je, da se bo odlej bojevala proti svojemu soprogu na sodiščih.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Tekstilni delavci v Manchesterju, N. H., ki so stavkali od zadnje spomladi, se vračajo na delo poraženi. Sprejeti so morali 54-urni delavnik v tednu. Delavci upajo, da državna legislatura sprejme 48-urni delavnik.

Gibanje v Indiji. Tretje zborovanje Vseindijskega tradicijskega kongresa se odprlo 1. decembra v Lahoru. Med delegati se je pojavilo gibanje za ustanovitev politične delavske stranke v Indiji, katere bo zastopala interese delavskega razreda.

Farmarska kooperativna tržna društva iz vse Amerike bodo imela zborovanje v Washingtonu, D. C., ki se odprlo 14. decembra. Kakih sto društev bo zastopanih. Glavna točka na dnevnem redu je farmarsko kreditno zakonodajstvo, ki se predloži kongresu.

Delavska banka v New Yorku, katero ustanavlja bančni odbor Newyorške delavske federacije, bo imela ime "Federation Trust Company" in bo pričela poslovati s milijon dolarji glavnice in s milijon dolarji preostanka. Delnice so po \$200 in prednost do njih imajo unije in posamezni delavci. Dividenda je omenjena na 10 odstotkov in ostali dobiček vlagateljem.

Organizirani farmarji v državi Misouriji so izdelali remedični program, ki bo predložen državnemu zakonodajni prihodnjem januarju. Program vsebuje sledeče zahteve farmarjev: znižanje zemljiških davkov, ne pa dohodninskih in korporacijskih davkov; zakoni, ki uvrstijo kooperativna podjetja; državni agrarni odbor mora biti nepolitičen; boljši državni tržni biro; izboljšanje šol na farmah. Organizirani farmarji bodo tudi organizirali svoj blok v državni legislaturi.

Nov razkol v mehiških strokovnih unijah. Na drugi letni konvenciji Generalne delavske federacije v Mehiki, ki se je vršila od 4. do 12. novembra v Mexico Cityju, je prišlo do razkola v federaciji. Večina delegatov je sklenila, da federacija pretrga stike s Rdečo strokovno internacionalno v Moskvi in se pridruži anarhistično-sindikalistični internacionali v Berlinu. Manjšina je valed tega izstopila iz federacije. Na konvenciji je bilo tudi sklenjeno, da federacija podpre gibanje "Ena velike unije" v Kanadi in Avstraliji in I. W. W. v Združenih državah. Federacija je imela pred razkolom približno 75,000 članov; glavna moč organizacije je v tekstilnih delavcih v federalnem distriktu, cestošleznikiških nameštencihih ter telefonskih in živežnih delavcih v Mexico Cityju, pekli in zidarjih v Vera Cruzu in v poljedelskih delavcih, ki so razkropljeni po vsej republiki.

DRŽAVNI MLIN V SEVERNI DAKOTI.

Grand Works, N. D. — (Fed. Press.) — Državni parni mlin in žitnica Severne Dakote sta pričela poslovati. Mlin je imel takoj v začetku 33,000 bušljev pšenice za mlenje. Ena enota mline zmleje drvevno tisoč bušljev, drugi dve enoti bosta kmalu v obratu. Mlin in žitnica je dobila Severna Dakota ob času uprave Ne-strankarske lige. Uprava lige je bila odpravljena pri odpoklenih volitvah lansko jesen, toda volilci so istočasno zaključili, da vse državne ustanove lige morajo ostati. Lynn J. Frazier, ki je bil lani odstavljen kot governor, je bil letos izvoljen zveznim senatorjem.

NETOPIRJI SO NAPADLI RAZIKOVALCA V JAMI.

Onder, Utah. — Ko se je nahajal geolog George Bayers v neki podzemeljski jami na Mount Adamsu, so ga napadle cele trupe netopirjev. Sodili so, da ni v jami netopirjev, ker je v nji polno ledu. Bayers je ujel enega netopirja in ga prinesel iz jame. Njegove razprostrte peroti merijo šestnajst palcev.

Grška vlada je padla.

Atene, 25. nov. — Grška vlada je podala ostavko. Politični položaj na Grškem je skrajno kompliciran. Vojaki oblasti zavzemajo nekompromisno stališče napram bivšim ministrom, ki so obtoženi izdajstva. Republikanci in monarhisti se tepejo za kontrolo države. Revolucionarni odbor se vedno lađa s pomočjo vojnih sodišč in diktature.

ŽENE V PORTLANDU PROTESTIRAJO PROTI KUKLUKSKLANU.

Portland, Ore. — Žene, ki so katoličanke, so protestirale pri županu George L. Bakerju, ker je bila mestna dvorana oddana Ku-kluksklanu za zborovanje. Mrs. E. F. Upham, voditeljica deputacije, je izjavila, da so govorniki Ku-kluksklana napadali katolike, da so slabi Američani. Župan je pojasnil ženam, da je mestna občina oddala v najem dvorano židom in katolikom, oddala je je tudi ku-kluksovcem. In dokler ku-kluksi ne kršijo nobene postave, lahko zborujejo.

Nov turški kalif je odpravil sultanški harem.

Carigrad, 25. nov. — Abdul Medhid, nov mohamedanski kalif (papež ali duhovni poglavar), prvi kalif, ki ni sultan, to je brez posvetne oblasti in katerega so izvolili zastopniki ljudstva, je izvršil radikalno reformo, ko je večer nastopil kalifsko službo. Odpravil je sultanški harem in odslavljal 87 deklet, katere je imel prejšnji kalif-sultan Mehmed v svoji palači. Omenjena dekleta so bile sultanove priljeznice in ple-salke. Novi kalif ima samo eno ženo in to hoče obdržati brez priljeznice.

Ko je Mehmed pobegnil iz Carigrada, je prej potegnil plačo za omenjene priljeznice za oktober in november — in odnesel denar seboj. Priljeznice so ostale v haremu brez plače.

Novi kalif je nastopil službo brez običajnih ceremonij, ki so bile prej v navadi v Carigradu. Obred se je izvršil v palači Tokkap, kjer so shranjene muslimanske svetinje v treh zlatih škrinjah: Mohamedova mantilja, zastava, mač in prerokova brada ter koran ali mohamedansko sveto pismo. Kalif je prejel ključee od teh treh škrinj in s tem so bile ceremonije končane.

Revolucionarni ruski škof.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Rev. John Haynes Holmes, pastor tukajšnje Občinske cerkve, ki je bil zadnje poletje v Rusiji, je povedal sledečo zgodbi-co iz revolucije v ruski cerkvi: Nadškof Antonin s holo brado in podoben očaku iz starega testamonta je na konferenci žive cerkve vstal in strgal s sebe škofovski plašč, rekoč: "To ne pomeni nič. Vera mora biti v aro, ne pa v obleki. Ljudstvo je gospodar. Cerkev se mora vrniti k ljudstvu."

Veliko razburjenje na Irskem zaradi eksekucij.

Dublin, 25. nov. — Na Irskem je nastalo veliko razburjenje zaradi eksekucije Childersa, republičanskega voditelja. Vlada se boji represalij republičanskih čet in Dublin je danes oborožen tabor. Predstavniki vlade pravijo, da bo usmrten vsak drugi rebelni voditelj, tudi De Valera, ako jim pride v roke.

Ruski emigrirji izvolili "carja".

Pariz, 25. nov. — Ruski monarhisti v Parizu so imeli ta teden tajno zborovanje, na katerem so sklenili, da je veliki knez Nikolaj, bivši vrhovni poveljnik ruskih armad za časa vojne, naslednik praznega ruskega prestola. Kedaj novi "car" zasede prestol, ni znano.

OPOMIN.

Opominjam vse one, ki mi kaj dolgujejo, da poravnajo svoj dolg, drugače bom prisiljen obelodaniti njih polna imena. Torej upoštevajte ta opomin. Frank Krusch, P. O. Box 27, Trommald, Minn. (Adv.) Nov. 25-27

POZOR PEVOVODJE!

Slovensko pevsko društvo "Zvon" v Forest City, Pa., išče pevovodja. Katerega vesel, naj se priglasí za pojasnila in ugodnosti pri tajniku. A. Kulnik, P. O. Box 500, Forest City, Pa. (Adv.) Nov. 27-28-29

U. S. GOVERNMENT UNDERWEAR.

(Državno spodnja obleka.) 2,500,000 kosov nove državne volne-ne spodnje obleke smo kupili in jo bomo prodajali naravnost ljudem po 75c kos. Prva vrednost na drobno razprodaja je \$2.50 za vsak kos. Vseh volnikov, starih 34 do 40 let, pa 20-44. Najljube nam pravo mero. Plačajte pla-meno ali vam prinese blago, ali pa nam pošljite "Money order". Ako niste zadovoljni s obleko, vam povrnemo denar na zahteva. Pišite na naslov: Dept. 34, Pilgrim Woolen Co., 1478 Broadway, New York, N. Y.

BOGAT TRGOVNO UMORJEN.

Chicago, Ill. — Nekdo je ustrelil Joseph Lanusa, bogatega avtomobilskega trgovca odzadaj v njegovi pisarni. Oddana sta bila nanj dva strela iz njegove lastne avtomobilske pištole. Lanusovo premoženje cenijo na en milijon dolarjev. Policija sodi, da je vzrok umoru prepir zaradi kupčije, ali pa ljubezen. Mogoče je bilo tudi maščevanje.

NEWYORSKI ŽUPAN PROTI KUKLUKSKLANU.

New York, N. Y. — Policijski komisar Enright je prejel od župana Hylana brzojavko, ki se nahaja v French Lieku, Ind., v kateri mu nalaga, naj spodi ku-klukse iz mesta, preden se ugnezdijo. "Ravnajte s to skupino verskih in plemenitih podžigalcev kot s rdečkarji in metalci bomb", je brzojavil župan.

Revnice je povedal.

Toronto, Ont., Kanada. — (Fed. Press.) — Trevor Maguire, prejšnji vojak, je bil obsojen na eno leto zapora, ker je rekel, da je "British empire (britsko cesarstvo) British vampire (britski vampir)".

Cuno bo hodil za Wirthom.

Berlin, 25. nov. — Viljem Cuno, nov ministrski predsednik, je večer predstavil svoje ministre parlamentu in navedel svoj program. Rekel je, da mora Nemčija izvršiti to, kar je namerala prejšnja dr. Wirthova vlada. Nemčija je izgubila bitko in sedaj mora plačevati kolikor more.

Cuno je zagotovil socialiste, da osemurni delavnik ostane in da bo vlada prišla profitarje.

KAŠELJ

Je vendar neprijeten znak in se ga ne sme zanemarjati. Uživajte SEVERA'S COUGH BALSAM, kateri olajša kašelj to odvrne mnogo trpljenja. Je ravno tak dober za odrasle kakor za otroke. Cena 25 in 50 centov. Vročajte po lekarnah.

SEVERA'S COLD AND GRIP TABLETS

super prehlad, gripo in za odponat pri glavoboli valed prehlada. Cena 50 centov.

LJUDJESKILO

Vrčite stran Vaše pasove. Tisoče ljudi s kilo je izdelalo veliko odpo-mo s uporabo STUARTS nove iznajde PLAPAO podlage. Ker omenjene novotvorje vse vaše pasove pred s težim, gumijem in drugimi obvezami ki vas šepetajo. Naj vam mi pošljemo nal

Zastoj na poskušnjem Plapao

Ne vnušajte nikogar zato. Dajte do vam poskušne dokazov, kaj se je vse PLAPAO PODLAGA storila dobrem drugim. Pošljemo vam knjigo s 50, kjer so razne poskušne e in izvešiti. Ali imate skrivnostno željo, ki vas kravlje dole, kjer se trdi, da je PLAPAO PODLAGA pomagala vrediti blju, NE KAKARJE, NE ODLAGAJTE. Pošljite nam vaše ime in naslov za DANE. Mi vam pošljemo seznam na poskušnje naš "FREE TRIAL PLAPAO" in knjigo s skrivljenja kila. Napišite na PLAPAO CO., 2240 Stuart Bldg., St. Louis, Mo. — (Adv.)

BOŽIČ SE BLIŽA!

Kakor druga leta bodete gotovo tudi letos poslali svojem primerno denarno darilo za božič.

Nasle banka polija denar v stari kraj hitro, naslanjivo in po niski ceni. Poleg tega je letos storila še posebno odredbo, da bodo božične denarne poliljavitve točno dostavljene.

Prejemniki dobe denar na svoji domači pošti brez vsakega odbitka.

Ako pa ste namenjeni potovati za božič v stari kraj, tedaj se poslužite naše banke, ako hočete biti točno postreženi. Za nadaljnja pojasnila se obrnite na SLOVENSKO BANKO. Zakrajšek & Celarik, 70 — 9th Ave., New York, N.Y.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Porodni ODESEK:

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE:

VZHDODNO OKROŽJE:

ZAPADNO OKROŽJE:

Nadzorni odbor:

Združiteni odbor:

VRHOVNI ZDRAVNIK:

POZORI:—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSE PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovni: Predsednik S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODOBRE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vrže se naslovu: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zlatku, predsedniku nadzornega odbora, škar naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi prizivi na gl. poradni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spili, nanašajoči, oglaš, naročila in spili vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

ALI STE STARI 40 LET?

Ose do stitja, imate priliko bo nekaj let, da se naučite angleščine vsaj toliko, da razumete sosedo in angleški časopis. Angleško-slovenski besednjak vam bo služil, leta in leta. Cena \$5.00, naročite ga pri:

Dr. F. J. KERN,

6902 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Ravno tam lahko tudi naročite drugo zbirko Ivan Normanovih pesmi.—Cena \$1.25.—Obe knjigi dobita za \$6.00 s poštnino vred.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani večni je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih delavnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

3401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne pod-porne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raz-nih koristnih informacij. Fina trda vezba. Ce-na \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, po-slovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delav-cov v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s po-štnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, ka-ko se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobita za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, spre-je-ma

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki, ki bivajo v spodaj omenjenih nase-lbinah, lahko kupijo knjige po isti ceni od slede-čih naših zastopnikov:

CLEVELAND, O.

Frank Černa, trgovina z urami in zlatnino, 6038 St. Clair Ave.

William Sitter, trgovina z urami in zlatnino, 5805 St. Clair Ave.

Ludvik Medvedšek, 1140 Norwood Road.

DETROIT, MICH.

Anton Jurca, 1529 Cortland Ave.

CHISHOLM, MINN.

Frank Klun, tajnik društva šte. 110 SNPJ.

JOHNSTOWN, PA.

Andrej Vidrich.

OHIO.

Anton Jankovič, ki običe vse naselbine.

ZAPAD.

Frank Richter, ki običe vse naselbine.

BABICA.

Obrat iz življenja na kmatih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

Proškova žena je odskočila. Prošek je privezal konja za drevno prinesel mizo na vrt, in za njim je prišel lovec ter se nisko priklonil, oče mlinar pa s velikimi ceremonijami; ko ga je gospe kneginja vprašala, kako je kaj zmlenjem živl in se tako osmelil, da je kneginji tobaka ponudil. Ko je vsakega prijazno kaj povprašala, vzela je od Proškove gospe kolača in od babice kupico smetane.

Otroci so med tem tlačali v Joka, ki jim je kazal svoje živl, in komesa je stala med njimi, veselila se žnjimi vred in odgovarjala jim srčno rada na vsako vprašanje.

"Mamica, poglejte, to je naša srna!" vzklikne lovec Bertik materi, ko jim je Jožek kazal srno, in materi in otroci so pripognili glave h knjigi.

"Sultan! to je Sultan!" vzklikne Tonček, in ko je na ta klie Sultan med nje priskakal, kazal mu je Jožek v knjigo, rekoč: "Vidiš, to si ti!" Tudi je bil tam velikanški slon, katerega se je Nežika ustrašila; bil je konj, krave so bile tam, zajčki, verice, kokoši, zeleni in kače, ribe, žabe, metulji, jagnjeta in mravljinice; to vse so otroci znali, in babica je rekla, ko je videla škorpjona in kačo: "Kaj vendar ljudje vsega ne naredo, še mrčese alikajo." Ko je pa mati mlinarica hotela videti hudega zmaja, kateremu iz goltanca o-genj šviga, rekla je komesa, da take zveri ni, da je le izmišljena pošast. Ali oče mlinar je to ališal, zatočil tobačnico v prstih, zamelknil in rekel: "I, milostljiva gospe, to ni izmišljotina, takih strupenih hudih zmajev z ognjenimi jeziki je dosti na svetu, ali ste jejo jih k človeškemu rodu, zato jih ni med nedolnimi živalmi." Komesa se je nasmejala, mama mlinarica pa krenila očeta

mlinarja po prstih ter rekla: "Preveč besedi, oče mlinar!"

Kneginja je govorila potem z lovecem in Ivanom o tem in onem, in vprašala naposled, jeli v okolici mnogo tatinskih lovev.

"Imam še dva taka piččka; bili so trije, ali najbolj glumpaste-gem sem nekolikokrat kaznoval, zdaj sedi doma; ali ta dva sta presneto zvita, ni jima mogoče do živga, razun če jima svinec med rebra vlijem. Šumski nadzor-nik mi sicer to vedno veleval, ali treba je pomisliti, predno človek človeka iz ljubezni do zajca poš-koduje."

"Nečem, da bi kdaj kaj takega storili," reče kneginja.

"Jaz tudi mislim, da zaradi te male stvarice milostljiva gospoda ne bo obubožala, in na veliko zver se v lesu ne upa tatinaki lovec."

"Šlišim pa, da mi ljudje zelo kradejo po gozdih!" vpraša kneginja.

"I nu," reče lovec, "jaz služim milostljivej gospodi vseh dobrih par let, ali škoda, katero so ljudje ta čas v gozdih storili, ni velika. Govori se mnogo; na primer, jaz bi lahko vsako leto nekoliko drev-ve posekal in prodal ter rekel, ako mi s računom ne bi šlo; ukradi-li so. Zakaj bi si pa na vest nakladal laž in prevaro? Jeseni kadar hodijo ljudje po stelo in ubogo ljudstvo po drva, vselej sem blizu, grmim, da se gozd trase, da bi se bali in kvara ne delali; ali pa morem staro ženo na pol ubiti, ako malo debelejšo suhljad vzame, nego kdo drugi? Zaradi tega bode milostljiva gospoda vse jed-nako živela, mislim si, in ubogo ljudstvo se tudi oživi in reče: Bog stokrat povrni. Vsega tega nimam za kvar."

"Prav tako," potrdi kneginja. "Vendar morajo biti tudi okoli nekateri hudobni ljudje. Predsi-nočnim je šel Pikolo iz mesta in v fazantnici so ga hoteli okra-sti; ko se je pa branil in kričal, pre-tepli so ga, da je obležal; do zdaj je bolehen. Tako se mi je poveda-lo."

"To se mi ne zdi verjetno, avit-la gospe," odmaje z glavo Prošek.

"Svoje žive dni nismo ališali, da bi bili razbojnic v fazantnici, ali kje blizu okoli," oglašila se lovec in mlinar.

"Kaj se je moralo tu zgoditi?"

vpraša babica in bliže stopi. Lovec jej pove. "Ta je bosa," reče babica in vpre gola roko na bok: "Ali se ne boji Boga. Povem jaz to drugače milostljivej gospodi." In začela je praviti, kar je Zalka jutraj razodela. "Ne, da bi mo-rebiti hvalila, kar so mladeniči storili, ali kaj pomaga, vsak berač brani svoje malho. Da je kdo tega veterjaka videl po noči stati pod dekletovim oknom, razne-lo bi se bilo to, kakor bi z lece oznani, in deklica bi zgubila do-bro ime in arečo; rekli bi: E, kaj ta, gospodje so k njej hodili, ni za nas. Deklica pa se boji, da se ta človek ne bi maščeval," pri-stavi babica.

"Nič naj se ne boji, jaz vse to poravnam," reče kneginja; na to je pomignila komesi k odhodu. Obe sta prijazno pozdravili druž-bo in odhajali proti gradu.

"To je resnica, da bi se malo-kdo upal govoriti z gospo knegi-njo tako, kakor naša babica," me-ni Proškova gospe.

"I včasih je laže govoriti s ce-sarjem nego s pisarjem, in dobra beseda trebi steze in poti. Da ni-sem povedala, kdo ve, kaj bi bilo iz tega prišlo," reče babica.

"Jaz vedno pravim, da je ta gospe alepa in gluha, take jej la-žejo," meni lovec, vračaje se v iz-bu s Proškom in mlinarjem.

Na večer je prišel Koderna, in ko so zaslišali otroci lajno, začeli so s Zalko, Jerico in Urško ple-sati. Tudi šampanja so pili, gospe kneginja ga je poslala gospo-darju, da bi pili na njeno zdravje. Pa tudi Viktorice niso pozabili, babica je nesla, ko se je mračilo, dobro večerjo k jezu na mahovito brunč.

Drugi dan za rana je točila ba-bice mama mlinarica, da je bil oče mlinar sila zgovoren in da je bila vsa cesta njegova, ali babica je s smehom odgovorila: "I mama mi-linarica, vsaj je to le jedenkrat v letu, in ni cerkvice, kjer jeden-krat v letu ne bi bilo pridige."

(Dalje prihodnjik.)

Ali veš, kaj trpi veliko število slovenskih delavcev v Ameriki valed spolnih bolezni, ki so posledica občejanja z vlačugami? Ako ne veš, naroči si knjigo "Za-šedci", katero dobiš pri Književni matici S. N. P. J.

N. M.:

Mir.

Po polomu svetovne vojne so hiteli fantje in moške domov k svojem. Mnogo mater in saro-benjak je do pozne noči poslušale, kdaj poteka nje sin, nje zaro-benec na vrata. Sredi decembra le-ta 1918, je stara Kržanka sedela s svojo hčerko Anico pri peči, ura je bila že enajst in mati pravi svoji hčerki Anici:

"Grem spat, je že pozno, enajst je odbila."

"Ah, mama, počakaj še, vsaj je danes sobota, jutri imava časa dalje pospati."

"To še, ali začenja me zebati, v postelji se pa vsaj ogrejem!"

"No, pa pojdi, jaz bom še ple-tla, da izgotovim drugo nogavi-co."

Mati leže, in ko se pod odejo o-greje, takoj trdo zaspi, ker je bi-la šla čez dan na Dolenjako po krompir ter je veliko hodila. V spanju je imela težke sanje; sa-njala je, da hodi okrog pokopali-šča pri sv. Krištofu in eleganten gospod, ki je mislil, da je berač-ica, ji je ponujal denar, pa se ga sramuje vzeti. Tam mimo pride tudi stara ženica, ki jo je strašno glasno gledala. In tako se ji je bledlo vso noč.

Zjutraj se prebudi ob šestih in takoj vstane, išče žveplenice, da priže luč. V temi pa prebrne stol, ki je močno zaropotal. Ropot prebudi hčerko Anico, ki neje-voljno zamrmra:

"Kaj tako zgodaj vstajaš, ma-ma!"

"Spati ne morem, kako pogre-jem, potem pa grem k mami v Senklavž."

Anica se obrne in spi dalje. Kr-žanka pa popije čašico kave in odide v cerkev.

V cerkvi poklekne in moli ra-zen svojih oblačnih molitvic še očenaš na čast svetemu Nikola-ju, da Boga izprosi za srečno vr-nitev bodočega zeta iz vojne.

France Leskar je slučil pri pi-jonirjih, ki so delali mostove čez reke in gradili ceste. Zaraditga je Kržanka smatrala svetega Ni-kolaja za njegovega pravega pa-trona. Še nikdar pa ni molila s tako pobožnostjo, kakor ta dan. Ko opravi svoje molitvice, gre na trg in tam nakupi zelenjad in me-so.

Kržanka, priselji domov, je mislila, da Anica še spi. Ko pa odpre kuhinjo, čuje v sobi glas-no govorjenje, ljubki glas Anice in hrupav moški glas. Ko odpre Kržanka vrata, ji skoči France nasproti in jo objame in poljubi. Med tem, ko je bila Kržanka v cerkvi, je prišel France domov. Zveselila se ga je, obenem pa ji je šinilo v mislih, da poljub, ki ji ga je dal France, ni bil srčen, če-prav je to misel odganjala. Anica je bila srečna in že po enem me-secu se je poročila s Francetom.

France in Anica sta živila prvo leto prav srečno, tudi drugo leto še, čeprav sta imela še dva otro-ka, tretje leto sta bila obdarjena zopet z otrokom, plača pa, ki jo je vsako soboto France prinesel ni več zadostovala in je bilo za-to med njima večkrat preroka-nje. Anica je varčevala na vseh koncih in krajih, vendar ji je ve-dno manjkalo; vsak dan je šla strahoma v prodajalno in na trg. Neko soboto zvečer se pa odloči, da mu pove, da s tem denarjem, ki ga ji prinese, ne more izhajati, ker je vsak dan večja draginja.

France pride domov in je po svoji navadi Anici izročil ves de-nar, slutil je pa, da mu kaj reče. In res prične Anica pripovedova-ti, kako se je moka, sladkor in vse drugo podražilo. France jo poslušal, toda molči. Ta molk se je zdel Anici sumljiv. Kakor te-ško, ji je France vseeno povedal, kar je že več časa nameraval; re-kl ji je:

"Uvidim vse to, kar mi pripo-veduješ, vem, da čudežev ne mo-reš delati, ampak, ljuba - moja, poglej, midva morava preživlja-ti tri otroke in še mater. Ali je to treba, da morava tvojo mamo preživljati? France je te besede nekako s strahom izpregovoril in Anici so kar sapa zaprle. Ko pa se zave, ga vpraša:

"In kaj, kaj misliš z mamo?"

"No, kaj mislim; stara je, za delo ni več zmožna, in Ljubljana-čanka je, torej v Ljubljano pri-stojna, v ubožnico naj gre, vsaj jo morajo sprejeti, in ti sama vi-diš, da je taka draginja, da ne moremo več živeti."

Anica se polagoma obrne od svojega moža in iz oči so ji prie-le kapljati jagode solz, prav po-dobne brušenemu steklu na o-vratnici, ki ji jo je France pri-

nesel iz Opatije še pred vojno, ko je bil tam šest tednov na mon-taži.

France prekora sobo in pra-vi nato:

"Da, ljuba moja, ni drugega izhoda! Jutri grem na magistrat in uredim, da jo sprejmejo v u-božnico in ti jej pa povej."

"Jaz, jaz ji pa naj povem!"

"Zakaj bi ji pa ne povedala, no, če nočeš, ji povem pa jaz."

Ko je v nedeljo dopoldan Fran-ce materi razlagal svoj sklep, se je mati nehoti spomnila tistega nedeljakega jutra, ko jo je Fran-ce objel in poljubil. Rekla ni ni-česar, molče je taval po kuhinji in vedla se je navidez kakor, da bi bila zadovoljna.

Stara Kržanka je bila sprejeta v ubožnico v Japljevi ulici, biva-la je v sobi, kjer so bile tri star-ke in prazna postelja po umrli Vrbovki. Ta postelja je bila odkazana Kržanki.

Kržanka se je kmalu seznanila s dvema tovarišicema, s staro Hrastarico pa ni mogla priti v pogovor, ker jo je tako odurno gledala, da se je nehoti umikala njenim pogledom; tolažila se je s

tem, da ona tudi ni drugega ka-kor sama.

Stara Kržanka se je že male privdila, niti se ji tam ni zde-lo tako hudo. Le Hrastarica, ki je imela eno oko pokvarjeno, in ka-dar jo je skrižena pogledala, je staro Kržanko kar zbolelo. V četrtek proti večeru jo pa Hra-starica nahruli:

"No, kva se pa ti tok nobel de-liš? Jutri greš pa ti beračiti, ja-tri je petek, kaj miš' davš sam le-žala t' not v našem ferajni! Me-sma komunisti, kar v petek na peklo, denemo skeep in si pol-keje bulaga kupma, da nam ni tre-ba vedno ta gomistratna žvoro-na jest. Ja, ja, kar priprav se za-jutri, ti nauš ubena ekstra vuriš ha!"

V kotu se oglasi stara Vrbov-ka in pravi:

"Ne, ne, po mestu že ne bo šla, ker ni vajena, po mestu grem še jaz, Kržanka pa naj gre jutri ob štirih k Sv. Križu, ko bo pogreb tistega doktorja, ki je bil sokol in kaj vem kaj še vse; dosti ljudi bo, pred vhom k vratom počeni in rožni venec vzemi v roko, tam boš še največ dobila."

(Konec prihodnjik.)

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpolije blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar sililo da ni vsak dobil pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, se kupi. Pošilja bresplačne cenike po celi Ame-riki za ure, zlatnina, srebrnina, diamante, prstane, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode-te.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

CUNARD & ANCHOR

Dva ogromna parnika gonjena z oljem
NARAVNOST V TRST
Luhacorske kabine tretjega razreda s 3—4 po-steljami. Kratke jedilne sobe, kadnice in politalne. Opremljeni prostori za praznovanje. — Domača kuhinja. Vino sasto. — Vse domače ugodnosti izvrstno potovanja. — Ena preko Cherbourga v 8 dneh v Ju-go-slavijo, pluje vsaki torek.
Aquitania, Mauritania, Berengaria.

SCYTHIA NOV. 2
TUSCANIA DEC. 6

Za vožnji blizu in oddaljeno upoštevajte bližnjega agenta.

BANČNI ZAVOD EMIL KISS,

133 Second Avenue New York City.

Veliki izlet za Božič v Jugoslavijo pod vodstvom gospoda

ALEXANDRA LEFKO, upravitelja banč-nega zavoda Emil Kiss z ekspresnim par-nikom

BERENGARIA

velikost 52,022 ton

Parnik odpluje iz New Yorka 12. decem-bra, vožnja do Cherbourga 6 dni, od Cher-bourga do Zagreba 2 dni vsega 8 dni. Iz Cherbourga gre posebni vlak do Zagreba. Ugodnosti v privatnih sobah. Cena do Za-greba je \$110.85 in \$5.00 vojni davek.

Pišite takoj, da ne zamudite!

BANČNI ZAVOD EMIL KISS,

133 Second Avenue New York City.

DENAR GOVORI!

Varčujte in pripravljajte si s tem neodvisnost za Vašo starost.

Vložite Vaše prihranke v domač zavod, kateri Vam nudi neoporekljivo sigurnost in 4% obresti od Vaših vlog.

Vljudno ste vabljani, da nam zaupate Vaše prihranke in pomnožite število vlagateljev, kateri imajo naložen svoj denar pri nas na

"Special Interest Account"

Uverjeni znate biti, da bodo Vaši dolarji v pravih rokah in boste glede njih sigurnosti lahko mirno spali.

FRANK SAKSER STATE BANK

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Ivan Erazem Tatenbah.

Historičen roman iz 17. veka
slovenske zgodovine.

Jožep Jurčič.

(Dalje.)

V eni velikih sob spodaj so kesno v noč pri vinu sedeli Tatenbah in njegovi spremljevalci; društvo je bilo veselo po svoje, baram glasno petje se je razlegalo iz sohe. Juri Gornik je bil namreč Tatenbahov ukaz, poiskati nekoliko pevk, kolikor se je dalo, sredno izpolnil. Pol ure je tekal okrog po vinlarnicah in ubožnejših kmetijskih kočah, kjer je vedel za kako deklino. Ker je bil mož zvit, ni pravil naravnost, da je pri njem večja maška družba, temveč je pravil, da je sam grof, ki je prav dobre duše danes in hoče kaki deklici, ako mu zapeje lepo pesem, pokloniti drag dar. Poleg tega tudi ni mnogo prošil, nego kar rekel, da, ako dotična deklina ne ide takoj, ne sme na jesen in pomlad pričakovati nobenega dela za plačilo, kakor je žugal tudi na druge načine. Tako je dovel štiri dekline, katere so morale, pre-magavši prvo boječnost in sramežljivost, prepe-vati narodne pesmi in pridno piti in jesti gospo-dom, ali pravo za pravo Tatenbahu na zabavo.

Tatenbah je bil nocoj posebno razposajen in uboge štiri žrtve so imele dovolj posla braniti se njegovemu, ne preveč aristokratskemu valju. Ker pa je že pred večerom mnogo pil in zdaj tudi pri vinu sedel ne brez okoričenja svojega grla, je bil kmalu tako omočen, da je razpall. Hitro za njim tudi drugi veljak, nadkonjar Rudolff. Ketr je Ribelj tiho zopet odšel in Gornik odpravil svo-je dekline, sta ostala stotnik Kaldi in Vukovački sama.

Stefan Kaldi, dolg, suh mož kakih petinštiri-desetih let, je bil eden takih vojakov, kakršnih je tedanji čas imel dosti. Služil je razne vladarje in vojakovodje in s raznih bojišč si je bil prin-e sel toliko imetja, da je samec in brez posla živel nekaj časa ob njem, dokler ga ni Vukovački, s katerim sta bila znana iz ogrsko-turških vojsk, pridobil za namene Zrinjako-Frankopanove in priporočil Tatenbahu. Od tadea je živel pri Ta-tenbahu, zdaj na tej zdaj na oni graščini, in nje-mu je bil nalog namenjen, pri splošnem uporu, kateri se je imel po Spodnjem Stajerskem ob pra-vem času vneti, organizovati in voditi vojsko.

Vukovački je bil med nižjimi sarotniki duša vsega dela. Kakih petinštiridesetih let, po po-stavi junak, kakor jih nam predstavlja srbska divna narodna pesem, je bil on zdaj pri Tatenba-hu na Račjem, v Mariboru, Gračcu, Konjicah ali kje drugje, kjer je bil Tatenbah bival, zdaj zo-pet v Primorju pri Frankopanu, zdaj v Zagrebu ali v Vojni granici, ali pri Zrinjskem v Čakovcu.

Vanji sta imela Zrinjski in pogumna njegova žena največje zaupanje, zato je bil že prej v Ca-rigradu poslan, da bi Turke, katere je Zrinjski ho-tel porabiti in potem prevariti, pridobil za črteš,

kakor je bil viden. On je tudi bil med njimi ede-stistih, ki je delal iz srca in iz prepričanja.

"Glej, brate," ispregovoril Kaldi, ko sta bila sama, "meni se časih roka dviga, da bi tega naše-ga gospoda grofa treščil okoli ušes. Trudimo se mi drugi za ozbiljno stvar, za njegovo slavo in moč, a hudiču tolikrat ni mari nič drugega nego vino in babe in bedasto petje. Časih bi pa zopet na eden hip imel rad zgotovljeno vse in z glavo rinil v zid. Ni veliko manjkalo in bil bi nam pokvaril vse, kar smo storili danes. Toda vdr-gič res ne vem, ali ne zdi se mi nemogoče, da se zdajel odtegne in vse naše delo je zastoj, ali pa še za naše glave nas prikrajšajo. In vrag me je dal, še bi mi to bilo ugodno."

Vukovački mirno izpije vino iz svoje čaše in reče: "Ne boj se še za svoj vrat. Predno midva prideva na vrsto, morale bi prej padati druge glave."

"No, dal Jaz strahu baš ne poznam. Tudi vem, da mora tisti zgodaj vstati, kdor hoče lila-ka zasadi. In prej ga ni še nihče deval iz kože, predno ga je imel v pesti, ha, ha!"

"Kolikokrat si že v bitvi glavo imel bolj na tehtnici!" — pravi Vukovački. — "No, kar se tiče Tatenbaha, nekoliko prav govoriš, tudi meni se zdi bolj omahljiv, nego je bil. Ne vem, kako bi se temu pomagalo."

"Grofci Zrinjski piši, naj mu zopet uravna in popravi pamet. Zanj je ves v ognju, v pekel ga zapelje, ako hoče."

"Res, tega bode treba," pravi Vukovački zamiljen. "Ali večkrat že je bilo treba, mi bi ga morali navezati še kako drugače."

"Čemu neki? On dobro je, kaj je podpisal v Lepinskem gradu pri Lokateliju. Podpis ga veče, ker cesar bode rekel, ako je tako brespame-ten, da sam izšepilja vse, kar je storil, da je pod-pis sam že veleizdajstvo."

"Da. Vendar strah dela slabe zavestnike. Ni dovolj, da se boji storiti kaj proti nam, on mora na svoje ime in odločno delati. Zaradi imena nje-govega smo ga vzeli v avozo."

Kaldi se primakne Vukovačkemu bliže in na-pol smehljaje se reče tiho: "Brate, zdajle si mi nehoti nekaj povedal, kar sem si že sam v pa-meti svoji mislil, da drugače ne more biti."

Nagne se k Vukovačkemu in mu na uho za-šepče, dani ni nikogar v sobi: "Vi upotrebuje-te samo Tatenbahovo ime in njega, dokler ne zna-gamo. Potlej bode drugi sedli na stol!"

Vukovački stisne obrvi vkupe in s prebodi-ljivim pogledom žarkoga jugoslovenskega svojega očesa pogledavši tovariša pravi:

"Kako ti je to prišlo na um?"

"Tiho, brate, tiho," odgovarja Kaldi. — "Menda se vendar pomnava že dosti časa, da se ne boš bal jezika mojega. Kar se pa tiče te reči, ne moreš mi je utajiti. Kaj meniš, da nimam zdravih možgan in ne morem preudarjati? Da ni-mam bistrih oči, ki vidijo malo preko nosa v da-ljavo? Vi imate svoje hrvaške in slovenske mišli in načrte. Zato hočete tudi Poljake pridobiti, zato ste poslali onega patra Bariglia v Varšavo."

(Dalje prihodnjik.)